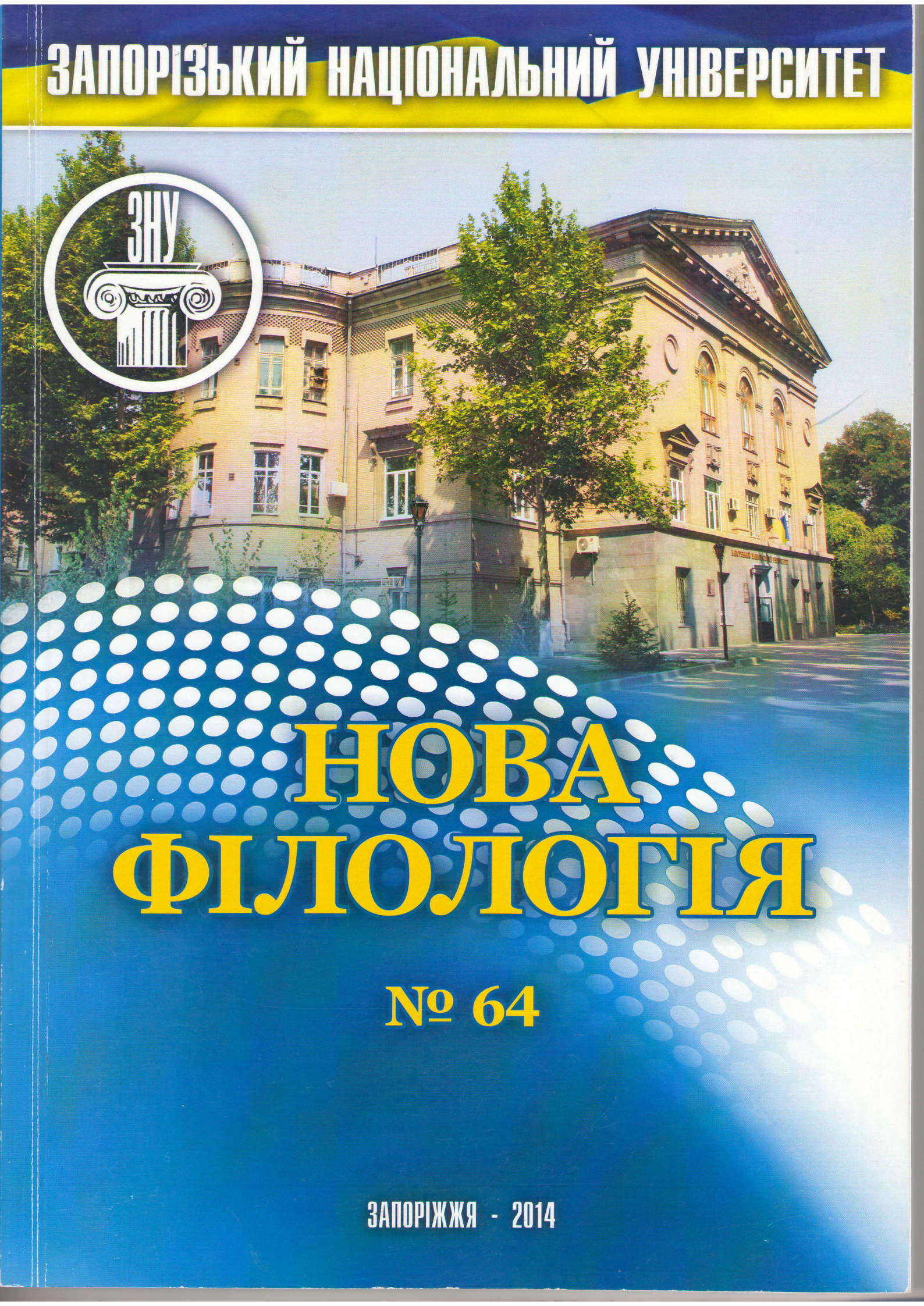

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**НОВА
ФІЛОЛОГІЯ**

№ 64

ЗАПОРІЖЖЯ - 2014

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НОВА ФІЛОЛОГІЯ

№ 64

ЗАПОРІЖЖЯ - 2014

Нова філологія. Збірник наукових праць. – Запоріжжя: ЗНУ, 2014. – № 64. – 253 с.

У збірнику містяться статті, присвячені актуальним проблемам когнітивного, зіставного мовознавства, дискурсивної лінгвістики, перекладознавства, системи та структури мови, літературознавства тощо. Результати досліджень висвітлюються переважно з позиції новітніх наукових підходів, що є характерними для філологічної думки початку ХХІ століття.

Для філологів: науковців, викладачів, аспірантів, магістрантів та студентів старших курсів.

Редакційна колегія:

Головний редактор: Єнікеева С.М., доктор філологічних наук, доцент

Заступник головного редактора: Головка О.М., кандидат філологічних наук, доцент

Відповідальний редактор: Воробйова М.В., кандидат філологічних наук

Члени редколегії:

Алексеев А.Я., доктор філологічних наук, професор

Бехта І.А., доктор філологічних наук, професор

Білоусенко П.І., доктор філологічних наук, професор

Бурде Ж.-Ф., доктор філології, професор (Франція)

Бялик В.Д., доктор філологічних наук, професор

Градінарова А., доктор філології (Болгарія)

Зацний Ю.А., доктор філологічних наук, професор

Кораза Е., доктор філології, професор (Канада)

Манакін В.М., доктор філологічних наук, професор

Махачашвілі Р.К., доктор філологічних наук, доцент

Морошкіна Г.Ф., кандидат філологічних наук, доцент

Нацистйоне А., доктор філології, професор (Латвія)

Піхтовнікова Л.С., доктор філологічних наук, професор

Приходько Г.І., доктор філологічних наук, професор

Прохоров В.Ф., кандидат філологічних наук, доцент

Сімеонов І., доктор філології, професор (Болгарія)

Семенець О.О., доктор філологічних наук, доцент

Швачко С.О., доктор філологічних наук, професор

Шевченко О.І., кандидат філологічних наук, доцент

Школяренко В.І., доктор філологічних наук, професор

Друкується за рішенням науково-технічної ради Запорізького національного університету від 11 вересня 2014 року (протокол № 1).

Адреса редакційної колегії:

69096, Запоріжжя, вул. Жуковського, 66а, ЗНУ, корп. 2., ауд. 220.

ЗМІСТ

ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ

БИБА М.О. ОСОБЛИВОСТІ АКТУАЛІЗАЦІЇ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ <i>РЕКОНКІСТА</i> В СУЧАСНІЙ ІСПАНСЬКІЙ МОВІ	6
БОНДАРУК Я. В. РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ БАГАТОСЛІВНИХ КОНСТРУКЦІЙ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	10
БУРЕНКО Т. М. ВИБАЧЕННЯ ЯК ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ КОНЦЕПТ	14
ВОЛКОВА С.В. НАРАТИВНІ ПРИЙОМИ ВПИСАНОСТІ МІФОЛОРНОГО ПРОСТОРУ У ХУДОЖНІЙ ПРОСТІР РОМАНУ-ЛЕГЕНДИ СКОТТА МОМАДЕЯ “ <i>ШЛЯХ ДО ГОРИ ДОЩІВ</i> ”	19
ДАНИЛЬЧЕНКО І. В. НОМІНАЦІЯ ЕМОЦІЙ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ЖУРНАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ НОВИН: ГЕНДЕРНИЙ І ВІКОВИЙ АСПЕКТИ	24
ДЕЛЬВА О.В. РЕКОНСТРУКЦІЯ МОДАЛЬНИХ СВІТІВ: КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ	30
ЗАЛУЖНА М. В. ЛІНГВІСТИЧНІ ВИМІРИ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: ПРИНЦИП – КАТЕГОРІЯ – ПОНЯТТЯ – КОНЦЕПТ – ФРЕЙМ	34
КОСЕНКО А.В. ДИСКУРСИВНИЙ ВИМІР ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ BEAUTY	40
ЛЕКТОВАРОВ К.С. ВЕРБАЛЬНЕ ПОЛЕ КОНЦЕПТУ <i>SECURITY</i> (ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ ОПИС ЯДЕРНОЇ ЗОНИ)	43
ЛИТВИН О. Л. ЛЕКСИЧНЕ НАПОВНЕННЯ КАТЕГОРІЇ АНТОНІМІЇ (ЗА ДАНИМИ АНГЛОМОВНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ПРАЦЬ)	49
НУЗБАН О.В. ПРОТОТИПІЗАЦІЯ ПЕРЦЕПТИВНИХ КОНЦЕПТІВ HARD / SOFT ТА ЇХ ВЕРБАЛІЗАЦІЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	54
ОЛЕЙНИК Н.А. СЕМАНТИЧЕСКОЕ ПРОСТРАНСТВО АНГЛОЯЗЫЧНЫХ НОМИНАЦИЙ КОНЦЕПТА <i>ЭКОНОМИЧЕСКИЙ КРИЗИС</i>	59
ПАВЛЮК Е.О. ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЕ И ТЕКСТОВОЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЕ КОНЦЕПТА <i>HYPOCRISIE</i> (ЛИЦЕМЕРИЕ) ВО ФРАНЦУЗСКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА	67
ПИХТОВНИКОВА Л.С. САМООРГАНІЗАЦІЯ РЕЧЕВОГО ПРОИЗВЕДЕНИЯ В ИНФОРМАЦИОННОМ АСПЕКТЕ	73
ПОТАПЕНКО С.І. ПРО ПОДІЇ НА МАЙДАНІ – АНГЛІЙСЬКОЮ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АНАЛІЗ	78
ПРОКОПЕНКО (ЄРЕМЕНКО) А.А. СЕМАНТИЧНИЙ ПРОСТІР НОМІНАЦІЙ ПОНЯТТЯ <i>HEALTHCARE</i> У ПРЕЗИДЕНТСЬКОМУ ДИСКУРСІ БАРАКА ОБАМИ	84
СКРИПНИК Ю.С. ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ «ХВОРОБА» В ЛАТИНСЬКИХ ПАРЕМІЯХ	90

СТРЮКОВА Н.О., ДОВГАНЬ О.В. КОНЦЕПТ «ЩАСТЯ» ЯК МАРКЕР ІСНУЮЧИХ В ІСПАНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЦІННІСНИХ УЯВЛЕНЬ І НАСТАНОВ	94
ТАЛАВІРА Н.М. ТОПОЛОГІЧНІ ПРИЙМЕННИКОВІ БЕЗАРТИКЛЕВІ ЗВОРОТИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: СЕМАНТИЧНІ МОДЕЛІ	98
ФЕДОРЕНКО Л.В. МЕТАФОРИЗАЦІЯ ЯК ПРОЦЕС ПІЗНАННЯ І КОМУНІКАТИВНИЙ ТВОРЧИЙ АКТ	105
ЧЕРНИК М. В. ЛІНКВОКОГНІТИВНІ АСПЕКТИ ПОЛІСЕНСОРНОГО СИНКРЕТИЗМУ МИСТЕЦТВА	110
ЧУЯН С.О. ПАРАМЕТРИ КЛАСИФІКАЦІЇ ФРЕЙМІВ У ЛІНГВОКОГНІТИВНИХ РОЗВІДКАХ	114
ШАМАЄВА Ю.Ю. ФРАКТАЛЬНАЯ СЕМИОТИКА ЯЗЫКА ЭМОЦИЙ КАК ИНТЕГРАТИВНОЙ РЕПРЕЗЕНТАЦИИ ЗНАНИЙ МАТРИЧНОГО ФОРМАТА	117
ШЕВЧЕНКО І.С. ЛЕКСИЧНО ВТІЛЕНІ КОНЦЕПТИ: ІСТОРИЧНИЙ ВИМІР	121
ШУТОВА М.О. РЕКОНСТРУКЦІЯ ФОРМОМОДЕЛЕЙ ФРАЗЕМАВТОСТЕРЕОТИПІВ АНГЛІЙЦІВ І УКРАЇНЦІВ	126
ЯРЦЕВА Л.И. КОНЦЕПТ PENSÉE В ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА (НА ПРИМЕРЕ ФРАНЦУЗСКОГО МЕТАФОРИЧЕСКОГО СЛОВОУПОТРЕБЛЕНИЯ)	132

РОЗВИТОК СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ ГЕРМАНСЬКИХ І РОМАНСЬКИХ МОВ

АЛЕКСАНДРУК І. В. РОЛЬ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СТВОРЕННІ МОЖЛИВИХ СВІТІВ У ТВОРАХ ЖАНРУ ФЕНТЕЗІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ СУЧАСНИХ АМЕРИКАНСЬКИХ ТА БРИТАНСЬКИХ АВТОРІВ)	137
ГОЛУБ Ю.І. КОРЕЛЯЦІЯ МІЖ СИСТЕМНИМИ ПАРАМЕТРАМИ ЛЕКСИЧНОГО РІВНЯ МОВИ І СЛОВНИКА	142
ГУРА Н.П. СТРУКТУРНО-ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОЗИЧЕНЬ НІМЕЦЬКОЇ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ	146
ЄРМАКОВА Н.М. ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЕВРИСЕМІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	150
ЖУК В.А. АНАЛИЗ СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОЦЕССОВ В ИСТОРИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	157
ЗАЦНИЙ Ю.А. ПРО ДЕЯКІ ТЕНДЕНЦІЇ В СЛОВОТВІРНИХ ПРОЦЕСАХ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	162
ІБРАГІМОВА С.С. ВАРІАНТИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ПОСЕРЕДНИКИ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ	170
КОЗЛОВА Т. О. СИНКРЕТИЗМ В ЛЕКСИЦІ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРАМОВИ	174

МЕЛЬНИК О. М. ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЕГОЇЗМУ	184
САНДІЙ Л. В. ІНКОРПОРАЦІЯ ІНШОМОВНИХ І ВНУТРІШНЬОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ НЕОНОМІНАЦІЇВ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ	187
СОКОЛОВ В.В. СКОРОЧЕННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ЗБАГАЧЕННЯ СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ЛЕКСИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	192
ФАХУРДІНОВА М. А. ЧАСОВІ ФОРМИ КОНСТРУКЦІЇ TUN+ІНФІНІТИВ У ДІЄСЛІВНІЙ ПАРАДИГМІ РАННЬОНОВОВЕРХНЬОНІМЕЦЬКОГО ПЕРІОДУ (ПРЕЗЕНС, ПРЕТЕРИТ)	196
ХИЖНЯК М. М. ОСОБЛИВОСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЕМОЦІЙ В ТЕРМІНАХ ОБЕРТАЛЬНОГО РУХУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	200
ЧИРВОНИЙ О.С. TWITTER: A NEW CENTER OF WORD-FORMATION ..	204
ШТАЛТОВНА Ю.А. ВПЛИВ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ НА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ПРОЦЕСИ В КУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ ЖИТТЯ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	208

ЛІНГВОФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ДОМБРОВАН Т. И. КОНЦЕПТУАЛЬНО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЛИНГВОСИНЕРГЕТИКИ	214
ІВАНИЦЬКА Н.Б. ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО В СИСТЕМІ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН	219
КОРОТКОВА Л.В. КОЛІРНА СИМВОЛІКА ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ	225
КУЧЕР І.А. МЕТОДИЧНІ ДОСЛІДНИЦЬКІ СТАДІЇ І ПРОЦЕДУРИ КОМПЛЕКСНОГО АНАЛІЗУ ДІЄСЛІВ РУХУ У ФІНСЬКІЙ МОВІ (НА ПРИКЛАДІ ДІЄСЛІВ <i>KÄYDÄ</i> , <i>MENNÄ</i> І <i>TULLA</i>)	233
МАХАЧАШВІЛІ Р. К., РАЗУМОВИЧ І.А. СПЕЦИФІКА РЕФЕРЕНЦІЇ АНТРОПОНІМІВ У ФІКЦІОНАЛЬНОМУ СВІТІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОСТІ ДЖ. ФФОРДЕ)	241
СЕМЕНЕНКО Г.М. МЕТОДОЛОГІЯ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ІСТОРИЧНИХ МОВНИХ КОРПУСІВ	244
СЕМЕНЕЦЬ О. О. ПРОБЛЕМА ЦІЛІСНОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ В ДИСКУРСИВНИХ ПРАКТИКАХ МАС-МЕДІА	250

аналізованій профільній комп'ютерній літературі не було виявлено. Фахова технічна література відрізняється деякою сухістю та точністю викладення матеріалу і не передбачає експресивності, тому використання таких термінів тут є недоречним.

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Отже, основними джерелами запозичень комп'ютерних термінів стали англійська, французька, латинська та грецька мови. На сучасному етапі свого розвитку лексика німецької мови зазнає особливо інтенсивного впливу з боку англійської мови, насамперед її американського варіанта, оскільки саме в США розвиток інформаційних технологій спричинює бум нових терміноодиниць, які згодом проникають в інші мови. Більшість запозичень є саме вузькогалузовими комп'ютерними термінами, а основними джерелами загальнонаукової та міжгалузової лексики є латинська, грецька та французька мови.

Найбільш продуктивним способом словотвору для німецькомовної комп'ютерної терміносистеми виявилася аббревіація, за допомогою якої реалізується принцип економії мовних засобів. Складні терміни в комп'ютерній галузі часто утворюються шляхом словоскладання. Більшість складних запозичень представлена виключно іменниковими утвореннями. Вагому частину серед термінів-комполітів становлять двоосновні комполіти.

Характерною особливістю німецькомовної фахової літератури в галузі інформаційних технологій є те, що поряд із запозиченими термінами подаються й німецькі відповідники з метою збереження самобутності німецької мови. Синонімія власне німецьких та англійських термінів підтримується не тільки перетином одного зі значень запозичення зі значенням власне німецького слова, але також високою словотворчою продуктивністю запозиченого терміна, що ввійшов в нову мовну систему.

Однак, проблема вивчення специфіки функціонування запозичень комп'ютерної терміносистеми не може бути розкрита в межах однієї статті. Вона залишає широкі обрії для подальшого дослідження, адже терміносистема інформаційної сфери належить до наймолодших систем, оскільки виникла наприкінці ХХ сторіччя разом з появою комп'ютерних та інформаційних технологій та має динамічний характер розвитку.

Література

- Гринев С.В. Введение в терминоведение / С.В. Гринев. – М. : Московский лицей, 1993. – 309 с. Кириченко О.А. Новациі у мові комп'ютерних користувачі / О.А. Кириченко // Філологічні трактати. – 2010. – Т.2. – № 3. – С. 51-55. Крысин Л.П. Языковое заимствование как проблема диахронической социолингвистики / Л.П. Крысин // Диахроническая социолингвистика. – М. : Наука, 1993. – С. 28-40. Пороховник Л. Н. Сложности с отраслевой терминологией / Л.Н. Пороховник // Теория і практика перекладу. – 1992. – Вип. 18. – С. 65-73. Романова М.С. Специфика функционирования англицизмов в немецком молодежном языке: диссертация кандидата филологических наук: 10.02.04. «Германские языки» Мария Сергеевна Романова. – М., 2001. – 180 с. Степанова М.Д. Лексикология современного немецкого языка = Lexicologie der deutschen Gegenwartssprache : учеб. пособие для студентов лингвистических и педагогических факультетов высших учебных заведений / М.Д. Степанова, И.И. Чернишова. – [2-е изд., испр.] – М. : Издательский центр «Академия», 2005. – 256 с. Татаринев В.А. Исторические и теоретические основания терминоведения как отрасли языкознания: дис. ... докт. филол. наук: 10.02.19. Виктор Андреевич Татаринев. – М., 1996. – 403 с. Hromkovic J. Theoretische Informatik / Juraj Hromkovic. – Wiesbaden : B. D. Teubner Verlag, 2010. – 415 S. Schiffman W. Technische Informatik 2: Grundlagen der Computertechnik / Wolfram Schiffman. – Berlin : Springer-Verlag, 2009. – 400 S. Schiffman W. Technische Informatik 3: Grundlagen der PC-Technologie / Wolfram Schiffman. – Berlin : Springer-Verlag, 2011. – 500 S.

УДК 811.111:81'37

ЕРМАКОВА Н.М.

(Запорізький національний університет)

ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЕВРИСЕМІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті визначаються ступені референтної віднесеності широкозначних субстантивних лексем англійської мови.
Ключові слова: еврисемія, широкозначність, полісемія, денотат, референт, референція, референтна віднесеність.

Ермакова Н. Н. Некоторые теоретические проблемы эврисемии в английском языке. В статье определены степени референтной отнесенности широкозначных субстантивных лексем английского языка.

Ключевые слова: *эврисемия, широкозначность, полисемия, денотат, референт, референция, референтная отнесенность.*

Yermakova N. M. Some theoretical problems of eurosemy in English. This article is devoted to defining the degrees of referential correlation of the substantive lexemes with wide meaning in English.

Keywords: eurosemy, wide meaning, polysemy, denotation, referent, reference, referential correlation.

Одним з очевидних властивостей слів будь-якої мови є їхня неоднозначність, яка є результатом історичного розвитку мови. І справді, більшість слів мають більш ніж одне значення, характеризуються широкою референтною віднесеністю виконуючи, тим самим, різні синтаксичні функції. Неоднозначність існує завдяки особливості нашого мислення узагальнюючи поняття співвідносити їх як з одиничними предметами, так і з класами явищ, що виділяються за різними критеріями. Завдяки чому можемо сказати, що неоднозначність мовних одиниць є виключно багатоаспектним явищем, що виражається в різноманітті форм, однією з яких є широкозначність.

Сам термін «широкозначність» (іномовний еквівалент – еврисемія) був введений Н.М. Амосовою [Амосова 1963, с. 114]. За її традиційним розумінням це явище має розширений семантичний обсяг слова для позначення безлічі предметів та явищ навколишньої дійсності, у структурі якого наявні максимально узагальнені семи, що конкретизуються у мовленні завдяки звуженню поняття, що воно позначає. У лінгвістиці кінця ХХ – початку ХХІ ст. проблемою широкозначності в англійській мові займалися І.М. Василюк, Л.Я. Гросул, А.І. Гурська, С.Н. Дімова, Л.Л. Івченко, Т.І. Раздіна та ін.

Традиційно, специфіку еврисемії досліджують при її зіставленні з полісемією і в сучасному мовознавстві існує два погляди на ці явища:

- 1) широкозначність вважають окремою автономною лексико-семантичною категорією (Н.Н. Амосова, І.В. Арнольд, Л.Я. Гросул, В.Я. Плоткін та ін.);
- 2) еврисемію розглядають як один з лексико-семантичних варіантів полісеманта (С.Н. Дімова, Г.І. Гурська та ін.).

В своєму дослідженні ми дотримуємось точки зору, що широкозначність є окремою самостійною лексико-семантичною категорією і виходячи з цього спробуємо у цій статті не тільки описати спільні та й відмінні риси цих двох лінгвальних явищ, а ще й визначити ступені референтної віднесеності широкозначних лексичних одиниць англійської мови що і є **метою** нашого дослідження.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) виявити спільності та відмінності між такими двома близькими лексико-семантичними категоріями як еврисемія та полісемія;
- 2) розглянути основні поняття пов'язані з широкозначністю;
- 3) визначити ступені референтної віднесеності широкозначних субстантивних лексем в англійській мові.

Об'єктом дослідження є явище широкозначності, а власне, широкозначні субстантивні лексеми англійської мови, що співвідносяться з поняттями, які відображають базові параметри існування («предметність» – thing, subject, object; «належність до людського роду» – man, person; «подієвість» – event); **предметом** – випадки вживання широкозначних слів в англійській мові.

Отже, як ми зазначили вище, зазвичай лексико-семантичну категорію широкозначності розкривають через її порівняння з багатозначністю. Аналіз наукової літератури довів, що ці два мовні явища мають як спільну, так і відмінну природу. Ми вважаємо, що під **широкозначністю** слід розуміти наявність у слова одного узагальненого значення яке співвідноситься з різними об'єктами думки та реалізується в мовленні через звуження позначеного ним поняття. **Полісемія** ж (грец. πολυσημεία 'багатозначність') – це практично універсальне лінгвальне явище лексико-семантичного рівня, яке характеризується потенційною здібністю слова як одиниці мови мати різні значення.

Як багатозначне так і широкозначне слова слугують найменуваннями зовсім різних

предметів, явищ навколишньої дійсності, процесів або результатів якоїсь діяльності, які, на перший погляд, не мають ніякого зв'язку між собою, що є спільним між еврисемією та полісемією і веде до їхньої плутаності. Але різниця між ними криється в їхній реалізації в мові та мовленні. Слово є полісемічним лише в мові, а в мовленні вибір одного з його значень зумовлює контекст. Широкозначне ж слово, навпроти, поза контекстом є однозначним, але це єдине значення співвідноситься з декількома різними об'єктами думки, тому як завдяки максимальній ознаці узагальненості та абстрагованості в мові еврисемічне слово може позначати безліч різноманітних денотатів, мати широку семантичну референцію, а конкретний зміст цієї мовної одиниці уточнюється, але не змінюється, в умовах мовлення, тобто контексту.

Відповідно проблематики нашого подальшого дослідження, наступним нашим завданням є визначення понять пов'язаних з широкозначністю. Такими поняттями є **денотат** та **референт**, з яким, в свою чергу пов'язані **референція** і **референтна віднесеність**.

Існують різні визначення термінів «денотат» і «референт», а але ми дотримуємось тієї точки зору, що **денотат** – це той семантичний компонент, що відбитий в мові, а **референт** – конкретний об'єкт реальної дійсності, позначуваний словом [Ducrot 1990, с. 234]. Денотат слугує для співвіднесення з певним референтом, вказує на предмет, безвідносно до його природних або характерних властивостей. До того ж, знаки, що позначають різні референти, в конкретній ситуації можуть мати один денотат, тому як один і той же предмет може водночас входити (за різними своїми ознаками) до декількох різних класів.

Оскільки, як ми вже зазначили, з поняттям «референт» пов'язане поняття «референція» та «референтна віднесеність», то слід розрізнити референт як об'єкт реальної дійсності, **референцію** як відношення, установлене мовцем з певним об'єктом та **референтну віднесеність** як ментальну операцію завдяки якій мовець встановлює референцію. Так, широкозначні слова можуть мати всього один або декілька денотатів, а їхня референтна віднесеність може бути значно ширшою і розповсюджуватись на безліч об'єктів реальної дійсності (референтів).

Під час дослідження особливостей семантики і функціонування широкозначності ми обмежилися розглядом лише одного класу слів: іменників, хоча, як відомо, до широкозначних лексем також відносять дієслово, прикметники, прислівники, займенники і навіть сполучники та прийменники. Нами було виявлено, що еврисемічні субстантивні лексеми в англійській мові, при наявності спільних якостей, не є однорідними в плані своїх екстенціональних зв'язків і гіпотетично можемо стверджувати, що референтна віднесеність цих лексичних одиниць в англійській мові має різні ступені розширення. Умовно ми виділяємо високий, середній та низький ступені референтної віднесеності широкозначних субстантивних лексем англійської мови.

До **високої референтної віднесеності** ми включаємо мовні одиниці з абстракцією більш високого порядку, що здатні співвідноситись з абсолютною безліччю референтів (навіть поза сферою їхнього безпосереднього категоріального значення). Ми вважаємо, що до таких еврисемічних одиниць належить тільки одне слово *thing*, яке вважається найбільш широкозначною субстантивною лексемою в англійській мові. Щоб краще зрозуміти і розібратися в значеннях слова *thing*, ми розглянули і проаналізували його уточнення, описані в різних академічних словниках англійської мови.

Лексема *thing* – це особливий лексичний тип представлення референта в англійській мові з настільки широкою семантикою, що він не може бути прив'язаним лише до одного типу референта. Так, слово *thing* може вживатися у своєму прямому значенні: річ, предмет, тобто те, про що йдеться: *What's the thing in your hand? It's the strangest thing, you know. To pack up one's things* [Oxford 2001, с. 1623]. Лексичний знак *thing* може також означати дії: *To do one's own thing. To let things go hang*; події: *That shooting was a terrible thing. Things changed greatly in the course of a year*; живі істоти: *It's truth that boys are dirty things.* [Longman 2004, с. 1500].

Слово *thing* в англійській мові може вживатися з різними детермінантами (атрибутами

диференційної семантики): *a thing, the things, the same thing, a good thing, good things, many things, poor little thing*. Наявність детермінанта наводить на думку, що слово *thing* може означати предмети, які підлягають обліку. Або, наприклад, в англomовному реченні *I'll tell you a thing*, з точки зору референційної віднесеності *thing* виступає як універсальний лексичний засіб, який вказує на абстрактні поняття.

Особливість мовної одиниці *thing* вказувати як на обліковані, так і на необліковані предмети за своїми семантико-референційними якостями відрізняє її від сусідніх слів-термінів *object, entity, article* в англійській мові. Ці останні не можуть означати предмети, що складаються з багатьох складових.

В розмовній мові лексемою *thing* позначають предмети, які не можуть або не хочуть називати: *Give me this (that) thing*; або людину, ім'я якої або не знають, або ігнорують: *That Miss/Mister Thing*. У таких випадках слово *thing* набуває експресивного забарвлення і фактично виконує роль евфемізму.

Мовна одиниця *thing* має також різні семантичні відношення: уживатися з дієсловами говоріння, такими як *to tell, to talk, to say, to speak* в англійській мові: *I have a lot of things to tell you. The last thing I want to talk about right now is you. He said so many things to her*; і в цьому контексті *thing* може означати предмет виступу або судження: *We spoke of different things when we met*; і з дієсловами *to think, to hear* та іншими: *I have never heard a better thing. Mary sat and thought hard things of Dora* [Oxford 2001, с. 1623].

Крім того, лексема *thing* входить до складу неозначених займенників: *something: I knew he was up to something. I felt there was a little something wanting. Come in and have a glass of something; anything: Is there anything you want? He hasn't taken anything. He will do anything to help you*; а також заперечного займенника *nothing: It's nothing to what I saw in Paris. All to nothing. To come to nothing* [Oxford 2001, с. 1623].

Слово *thing* може також бути терміном, що описує такі види діяльності, як: філософія: *Thing in itself*; юриспруденція: *Thing in possession; Thing personal; Unascertained thing*; економіка: *credit on a thing; the state of things* [Oxford 2001, с. 1623].

Отже, проаналізувавши всі ці значення, можемо дійти висновку, що лексема *thing*, як загальноживаний термін, означає все, що існує і може існувати як один об'єкт. Тобто, як референт вона може мати як абстрактні, так і конкретні поняття, а також означати різні реально існуючі чи вигадані феномени. Усі вищезгадані значення слова *thing* – зафіксовані у словнику і є денотативними значеннями цього слова. Мовна одиниця *thing* в англійській мові охоплює настільки широке коло денотатів, що навіть має досить обмежену кількість антонімів: *whole, nothing, abstract, disorganization, dislike, hate, hatred* [Thesaurus 2001, с. 342], що також вказує на дуже розвинену мережу референтної віднесеності, яку не має жодний іменник англійської мови. Це лексема з надзвичайно широким значенням та з абсолютною безліччю референтів, що дозволяє вживати її в необмеженому діапазоні комунікативних ситуацій.

Другий або **середній ступінь референтної віднесеності** охоплює відносно широкозначні лексеми, які мають достатньо диференційоване сигніфікативно-категоріальне значення, досить обмежену кількість денотатів і відповідно з цим референцію. Такими словами є, наприклад, слова *subject, object* та їм подібні.

Словом **subject** позначають певну живу істоту або річ: *I've said all there is to be said on the subject; he's the subject of a major new biography* [Oxford 2001, с. 1534]; предмет думки або розмови: *Our subject for discussion is homelessness. She has made a series of documentaries on the subject of family relationships*. [Cambridge 2014]; предмет вивчення: *My favourite subjects at school were history and geography. Her subject (= special area of study) is low-temperature physics*. [Cambridge 2014]; обставину: *the incident was the subject of international condemnation* [Oxford 2001, с. 1534]; людину, яка є об'єктом наукового або медичного експерименту: *Beecher, himself a physician, detailed the routine abuses of human research subjects in medical experiments. Davies is also keen on another idea: getting the subjects of medical research, the patients, more involved. Asthma was documented by the subject's medical history and by physician*

diagnosis. [Oxford 2001, с. 1534]; мотив, причину: *a subject for complaint* [Webster 2014]; громадянина будь-якої країни або підданого королівства: *subject of the crown, four subjects of Sweden, He is a British subject*. [Webster 2014].

Розглянувши ці приклади бачимо, що широта семантики лексеми *subject* майже не виходить за межі свого категоріального значення. Аналогічну тенденцію можемо також спостерігати на прикладах лексичної одиниці *object*, яка може означати матеріальний неживий предмет певної форми: *a solid/material/physical object, a collection of precious objects, Look, there's a strange object in the sky! I see an object in the distance* [Webster 2014]; як і слово *subject*, слово *object* може означати нематеріальний предмет вивчення або людину, яка визиває жаль чи просто привертає до себе увагу визиваючи певні емоції: *disease became the object of investigation he hated being the object of public attention* [Oxford 2014], *the object of my affection, Once famous, he was now a mere object of pity* [Webster 2014], *an object of curiosity and pity* [Webster 2014]; причину певних дій або їх мету: *the object of the visit, Their object is to investigate the matter thoroughly. The decision was made with the object of cutting costs. sex object, to fail in object, to succeed in object* [Cambridge 2014].

Як філософський термін слово *object* означає об'єкт на протизвагу суб'єкту: *Schopenhauer's second class of objects for the mind is made up of concepts. We do not perceive the external object but only its effects in consciousness. Where Fichte in particular was happy to absorb the object into the subject, Kant preferred inconsistency to such a move*. [Oxford 2014].

Отже, такі слова як *subject* та *object* мають відносно обмежене коло референтів і можуть позначати як живі істоти, так і матеріальні та нематеріальні предмети, предмети вивчення або думки, причину певних дій або їх. мету та виступати філософськими термінами. Але, як зазначалось вище, ці слова на відміну від слова *thing* не можуть іменувати необліковані предмети, не можуть, наприклад, означати самі дії та події та ін., чим теж демонструють, на нашу думку, свою належність до середнього ступеня своєї референтної віднесеності, маючи при цьому відносно широку семантику.

Лексеми третього, **низького ступеня** характеризується чіткою або «сталою» референтною віднесеністю. Референтний діапазон значень таких слів вузький, вони відносяться лише до одного класу референту, в основному, в межах свого категоріального значення. У таких слів легко виділяється одне інваріантне значення, звуження якого чітко відслідковується в мовленні. Цей ступінь демонструють такі слова як *man, person, event*, які охоплюють дуже вузьке коло референтів та широта значення яких дає можливість використовувати їх для визначення різних предметів чи явищ, деякою мірою причетних одне до одного.

Так слово *man* означає людину чоловічої статі, що підкреслює гендерну різницю від людини жіночої статі: *There were two men and a woman in the car. He's a very kind man, a man's watch. Don't keep Hansen waiting - he's a busy man. The average man is taller than the average woman*. [Longman 2014]. В сталих словосполученнях означає: а) представника якої-небудь професії: *advance man, enlisted men, maintenance man, man of law, man of letters, man of office, man of the pen, newspaperman, second-story man, stunt man*; б) володаря певних якостей: *man of character, man of distinction, man of genius, man of ideas, man of no principles, man of worth, university man* [Oxford 2014].

Мовна одиниця *man* в англійській мові також означає одруженого чоловіка: *The minister pronounced them man and wife*; слугу: *Hire a man to take care of the garden*; сексуального партнера чоловічої статі: *I hear she's got a new man. Is there a man in her life?*; солдата: *The Captain ordered his men to fire*; службовця-чоловіка різної діяльності: *The gas company said they would send some men to fix the heating. The man from the BBC wrote some positive things about the movie. The military expedition was made up of 100 officers and men. Our man in Washington sent us the news by fax yesterday*. [Cambridge 2014].

В розмовній мові лексема *man* вживається в значенні *fellow, chap*: *See you, man. Are you coming with us, man? Wake up, man, you can't sleep all day. Hey, man, that one's mine! Look, man, take it easy!* [Oxford 2014]. Також слово *man* означає рід людський або людину взагалі: *Man is*

still far more intelligent than the cleverest robot. Man is rapidly destroying the Earth. This is one of the most dangerous substances known to man. Try to imagine what life must have been like for Neolithic man 10,000 years ago [Cambridge 2014]. В офіційній обстановці лексична одиниця *man* вживається для позначення людини взагалі в незалежності від її статі: *All men are equal in the eyes of the law. a man's right to work*; або для позначення групи людей: *This is one of the worst diseases known to man. the evolution of man* [Longman 2014].

Крім того, слово *man* входить до складу іменників, що позначають різні професії: *Up ahead on the street, a couple of city policemen stood on the curb giving directions to some confused tourists* [Brown 2003, с. 199]. *At eighteen, in a port town, while attempting to steal a case of cured ham from a cargo ship, he was caught by a pair of crewmen* [Brown 2003, с. 81]. *Almost daily, DCPJ arrested American exchange students in possession of drugs, U. S. businessmen for soliciting underage Prostitutes, American tourists for shoplifting or destruction of property* [Brown 2003, с. 89]. *My watchman felt obliged to call Interpol* [Brown 2003, с. 248]. *A talented craftsman who spent hours in his wood and metal shop, Jacques Saunière enjoyed imitating master craftsmen – Fabergé, assorted cloisonne artisans, and the less artistic, but far more practical, Leonardo Da Vinci* [Brown 2003, с. 267].

Мовний знак *man* може також входити до складу звичайних загальноновживаних слів: *«Ladies and gentlemen...» the hostess had announced to a full house at the American University of Paris's Pavilion Dauphine* [Brown 2003, с. 19]. *Fache motioned back to the pentacle on Saunière's abdomen* [Brown 2003, с. 67]. Або входить до складу іменника, що позначає національність: *«Saunière was a Frenchman,» Fache said flatly* [Brown 2003, с. 67].

І при цьому всьому мовний знак *man* в англійській мові не втрачає своєї референтної співвіднесеності з постатями чоловічої статі окрім випадків, коли це слово вживають для позначення роду людського або людини взагалі, з чого можемо дійти висновку, що широkozначність цієї лексеми обмежується семантичним обсягом ситуативних варіантів навколо денотатів «людина, чоловік».

Аналогічним чином низьку широkozначність показує слово *person*, яке охоплює ряд референтів, що обертаються навколо денотатів «людина, особистість, особа, суб'єкт» незалежно від статі і віку. Так це слово може відноситись до чоловіка: *He was a very nice person, always pleasant and friendly. The only person who really said anything helpful was Jack* [Longman 2014], жінки: *she is a person of astonishing energy* [Oxford 2014], людини взагалі: *For many societies, the human being is the person who has learned and obeys the community's rules* [Oxford 2014]. *A meal at the restaurant costs about \$70 for two people. Four persons have been charged with the murder* [Cambridge 2014].

Крім того, слово *person* може бути терміном в таких видах діяльності, як лінгвістика: *the first person, the second person, the third person*; юриспруденція: *accused person, juristic person, imprisoned person, law-abiding person*; економіка: *affiliated person, associated person, damage to person, employed person, ever-married person, person engaged, working person* [Webster 2014].

Еврисемічний іменник *event* охоплює обсяг значень навколо всього, що відбувається взагалі, тобто будь-якої події: *one of the most important events in the history of mankind, Leaving home was a major event in his life, the events which led up to the prime minister's resignation, Police are trying to reconstruct the sequence of events on the night of the murder* [Longman 2014]. Означає якісь соціальні події: *The conference was an important social event (=an event at which people can meet each other). The school raises money by organizing fund-raising events* [Cambridge 2014], спортивні події чи змагання: *This year's Olympic Games will be the biggest ever sporting event. The women's 200 metre event will be followed by the men's 100 metres* [Cambridge 2014].

Слово *event* також можна зустріти як термін в різних видах діяльності: фізика: *nuclear event, mutually exclusive events*; економіка: *demographic event, equiprobable events, Event of default, event risk, scheduled event*; юриспруденція: *criminal event, event of crime, expected event, fortuitous event* [Oxford 2014], де він все одно демонструє свій чітко визначений денотат.

Проаналізувавши вищеописані приклади можемо відмітити, що слова низької референтної віднесеності не виходять за межі свого категоріального значення та мають чітко визначене семантичне ядро, тобто межею класу слова *man* є людина чоловічої статі, *person* – людина взагалі, *event* – будь-яка подія.

Таким чином, згідно поставлених завдань ми дійшли наступних **висновків**:

Еврисемія та полісемія це лінгвальні явища, схильність до сплутування яких відбувається через те, що і слово з широкою семантикою, і слово багатозначне зумовлені контекстом, а мовлення є реалізацією їхніх значень. Але якщо полісемантичне слово реалізується в мовленні у вигляді лексико-семантичних варіантів, то для еврисемічного слова характерно звуження конкретного змісту його загального широкого значення. Широка референтна віднесеність проявляється у цих слів у їх сполученні з іншими словами при цьому по суті, загальне широке значення в цих словах залишається незмінним. Тож, відмінною ознакою широкозначних лексем є єдність і недискретність їхніх значень, чим вони і протиставляються словам багатозначним, оскільки полісемічні одиниці розпадаються на лексико-семантичні варіанти, а значення слів широкої семантики інваріантні.

Відповідно поставлених завдань ми також виявили, що є спільного та відмінного між денотативним компонентом лексичного значення слів і їх референтом. Денотативне значення слова – це понятійне ядро значення, тобто «об'єктивний» компонент смислу, абстрагований від стилістичних, прагматичних, модальних, емоційних, суб'єктивних, комунікативних та інших відтінків. Референт ми визначаємо як предмет або явище навколишньої дійсності, з яким співвідноситься певна мовна одиниця, а сама ця віднесеність є референтною: референція до одного члена того чи іншого класу об'єктів, деякої частини класу, до охарактеризованого визначеного ознакою підкласу, до будь-якого представника класу, до цілого класу, до ніякого (потенційного) члена класу об'єктів.

Оскільки широкозначні субстантивні лексеми англійської мови є неоднорідними в плані своїх екстенціональних зв'язків, ми виявили різні ступені їхньої референтної віднесеності і дійшли висновку, що універсальною, абсолютною еврисемічною одиницею з високою референтною віднесеністю є слово *thing*, яке має максимальне коло референтів та може означати річ, реальні та абстрактні поняття, дії, події, живі істоти і неживі, які не можуть або не хочуть називати чи конкретизувати. Ця лексема виходить далеко за межі свого сигніфікативно-категоріального значення та якщо денотатами слова *thing* є *any material and non-material object*, то його референтна віднесеність значно ширша.

Проміжний ступінь референтної віднесеності демонструють слова з відносно широкою семантикою та досить обмеженим диференційним категоріальним значенням, але які все одно мають розширений обсяг контекстуальних значень для позначення безлічі предметів та явищ навколишньої дійсності як у прикладі зі словами *subject*, *object*. Низьку широкозначність за нашим спостереженням яскраво демонструє інваріантність значень таких слів, як *man*, *person*, *event*, референтна віднесеність яких відбувається тільки в межах їхнього сигніфікативно-категоріального значення.

Що явно об'єднує еврисемічні субстантивні лексеми всіх ступенів референтної віднесеності це те, що це є слова з відносно обмеженим колом денотатів, але безмежною кількістю референтів.

Література

- Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии / Н.Н. Амосова. – Л.: Лен. гос. ун-т им. Жданова, 1963. – 208 с. Brown D. The Da Vinci Code / D. Brown. – L.: A Gorgi Book, 2009. – 590 p. Cambridge Advanced Learner's Dictionary [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dictionary.cambridge.org>. Ducrot O. Dictionnaire Encyclopédique des Sciences du Language / O. Ducrot, T. Todorov. – Paris: Gallimard, 1990. – 480 p. Longman Dictionary of Contemporary English. – [New Edition]. – Pearson: Pearson Education Limited, 2004. – 1668 p. Longman Dictionary of Contemporary English 4 with CD Paperback – March 18, 2003. Oxford Dictionary of Current English. – Oxford: Oxford University Press, 2001. – 1083p. Oxford Dictionaries [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oxforddictionaries.com>. The Merriam-Webster Dictionary [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.merriam-webster.com>. The Penguin A-Z thesaurus / [editor R. Fergusson] - L. : Penguin books, 2001.-442 p.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Нова філологія: збірник наукових праць. – Запоріжжя: ЗНУ, 2014. – № 64. – 253 с.

Збірник наукових праць зареєстровано в державному комітеті інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України як друкований засіб масової інформації 02.10.2009 р., свідоцтво – серія КВ, № 15875-434ПР.

Затверджено як фахове наукове видання (журнал) ВАК України 11.04.2001 р. за № 5-05/4.

НОВА ФІЛОЛОГІЯ

Підписано до друку 11.09.2014. Формат 60x90/16.

Папір офсетний. Гарнітура «Таймс». Замовлення № 12.

Наклад 100 примірників. Умовн. друк. арк. 26,5.

Друк різнографічний.

Запорізький національний університет
69096, Запоріжжя, вул. Жуковського, 66.